

Tõstamaa Tunned

Tõstamaa valla ajaleht

Nr 3 (15) aprill 1997. a.

Aprill - jürikuu, naljakuu, mahlakuu.

Aprill algab kõigile teada ja tuntud naljapäevaga 1. aprillil. Aprillinali on väike sõbralik nuke, aga ka tähelepanuavaldus. Kunagi olid käibel teravmeelse pildi ja salmiga aprillikaardidki.

Rahvakalendris on 1. aprill karjalaskepäev. Sellel päeval sooritati rituaalne karja väljalaskmine, millega püüti tagada suvel karjale ohutust. Samalaadse tähendusega on ka 14. aprill - künnipäev. Et tagada põllu kõrgemat saagikust, pidi kündma sellel päeval vähemalt ühe vao, olgu või lumi maas.

Tegelik karjalaskmine ja põllutööde algus toimusid vastavalt ilmastikule. Küll on aga oluline teada, et põllutööd jagunesid 10 (ka 9) külvinädala peale. "Meie Matsi Täht-raamatus" olid need kuupäevaliselt sees. Neid loeti 23. aprillist - jüripäevast 24. juunini - jaanipäevani äraspidiselt. Kartuli mahapanek toimus 7. või 6. nädalal s.o. 10. - 20. maini.

23. aprill - jüripäev on kirikukalend-

ris scotud Põha Jüriiga Jüri Lo-
hetapja surmas tütarlapsi hävitanud
lohe. Tasuks palus ta, et rahvas ris-
tiusu vastu võtaks. Pühakuna on
Jüri hobuste, üldse põllutööde kaits-
ja. Põlluharimisega seotud rahvas-
tele ongi põllutööde algusajaks
jüripäev. Tallu võeti suvised tööli-
sed, maatanicheid vahetasid rendi-
talusid.

Rahva kombestikust tuleks nime-
tada jürituld. See on tekkinud pu-

hastusrituaalina, aga ka kaitsena
kurjuse vastu. Kurjuse all mõeldi ka
mürkmadusid, hunti j.t. kurje
loomi, kes võisid inimesi ja loomi
kimbutada. Eestlastele seondub
jürituli Jüriöö ülestõusuga 1343.a.
rüütlitest röövvalutajate vastu.
Seda tähendust kannab endas ka
tõrvikutega jüriöö jooks.

Aprillis on veel mitmeid nimetus-
tega päevi: tervisepäev 7. aprill,
kosmonautikapäev 12. aprill, muin-
suskaitsepäev 18. aprill, maapäev
22. aprill ja markusepäev 25. aprill.
Nad kõik tuletavad meile midagi
olulist meelde!

Teeme siis nalja, laseme mahlal
hea maitsta, jookseme jüriööjooksu
ja alustame kevadtöödega.

Kalendreid sirvis Elli Teras

*Kevadise ime püüdis pildile Madis
Veskimägi*

Tõstamaa Vallavolikogu istungil

19.03.1997.a. oli päevakorras:

1. Vallavanema tagasiastumisest
2. Vallavanema valimised
3. Audru politseijaoskonna ja korrakaitsefondi tööst korra tagamisel Tõstamaal
4. Valla üldplaneeringu alustamisest
5. Kaupluse avamisest Kastnas
6. Metsaoksjoni korraldamisest
7. Vallattevõtte "Vassa" juhataja konkursi tulemuste kinnitamine

Vallavolikogu otsustas:

1. Rahuldada vallavanem Endel Tõnissoni lahkumisavaldus.
2. Vallavanema kandidaadiks esitati abivallavanem Toomas Rõhu. Salajase hääletamise tulemusena valiti uueks vallavanemaks 13 poolthäälega Toomas Rõhu.
3. Alustada üldplaneeringuga.
4. Anda luba kaupluse avamiseks Kastnas.
5. VE Vassa juhataja konkursile laekus 3 avaldust, millised vaatas eelnevalt läbi vallavalitsus. Volikogu kinnitas 8 poolthäälega VE Vassa uueks juhatajaks Enn Martsoni.

TEADAANNE TÕSTAMAA VALLA ÜLDPLANEERINGU KOOSTAMISEST.

Tõstamaa valla üldplaneeringu koostamise aluseks on Tõstamaa valla Volikogu otsus nr. 4, 19. märtsist 1997. aastast. Üldplaneeringu läbiviimist juhib valla poolt Jaak Valgeväli. Planeeringu läbiviimise juures on konsultandiks AS Entec.

Tõstamaa valla üldplaneering koostatakse Tõstamaa valla territooriumi kohta ja selle ülesandeks on kavandada territoriaal-majandusliku arengu põhisuunad, määratleda kestva

ja säästva arengu tingimused ning siduda need omavahel. Üldplaneering peaks seega saama teed näitavaks Tõstamaa valla edasises arengus ja tagama valla liikmetele parima võimaliku elukeskkonna ning selle edaspidise pikaajalise ja säästva kasutamise.

Kehtestatud üldplaneering saab omakorda olema hilisemaks aluseks detailplaneeringutele ja maakorraldusele hajaasustuses.

19. märts 1997

Tõstamaa Vallavalitsus

ÜLDPLANEERIMISE TAGAMAAD JA EESMÄRGID

- Miks planeeritakse?
- Mida soovitakse planeeringuga saavutada?
- Mida määratlevad erinevad valla poolt läbi viidavad planeeringu liigid?

Need on vaid esimesed paar pikast küsimuste reast, millele soovivad vastust saada paljud planeerimisega esmakordselt kokkupuutuvad inimesed nii valla kui ka linna administratsioonis ja ka lihtelanike seas.

Järgneval paaril leheküljel on selle püütud vastata.

PLANEERIMIS- JA EHTUSSEADUS

Planeerimis- ja ehitusseaduse eesmärgiks (§ 1 lõige 1 kohaselt) on tagada võimalikult paljude ühiskonna liikmete huvisid arvestavad tingimused keskkonna kujundamiseks, selle kestvaks ja säästvaks arenguks, maakasutuseks ning sotsiaal-majandusliku ja territoriaalse planeerimise sidumiseks.

Planeeringu koostamise eesmärk on eelnevast lähtudes pika-ajalise keskkonna kasutamisega seotud küsimuste lahenda-mine ning kavade väljatöötamine valla arendamiseks ja ehitustegevuse koordineerimiseks valla territooriumil.

ÜLDPLANEERING

Üldplaneering on planeering, mis koostatakse valla või linna territooriumi kohta. Planeerimis- ja ehitusseaduse järgi peab igal vallal või linnal olema üldplaneering, seda lubab seadus koostada kas kogu valla või linna kohta korraga või eraldi, valla või linna osade kaupa (see on vajalik kiiresti arenevate või keerukate probleemidega piirkondade puhul).

Üldplaneeringu ülesandeks on kavandada territoriaal-majandusliku arengu põhisuunad, määratleda kestva ja säästva arengu tingimused ning siduda need omavahel. Üldplaneering peaks seega olema teed näitavaks valla või linna edasises arengus ja tagama ühiskonna liikmetele parima võimaliku elukeskkonna ning selle edaspidise pikaajalise ja säästva

kasutamise. Seda on võimalik saavutada aga vaid juhul, kui planeeringu käigus on läbi arutatud ning üldsuse silmis sobiva lahenduse leidnud kõik, või vähemasti enamus valla või linna elanike ja juriidiliste isikute huvidest (vältimaks hilisemaid konflikte). Juhul kui planeerimisprotsessi käigus leitakse võimaluse piires kõiki isikuid rahuldav valla või linna arengu tee, lihtsustab see tunduvalt valla ja linna valitsuse edasist otsuste vastuvõtmist ning garanteerib ühtlasi ka planeeringust juhinduvate otsuste kompetentsuse ning soovitusel üldsuse silmis.

Planeerimistegevusse võimalikult paljude ühiskonnaliikmete kaasamine ongi vajalik selleks, et saavutatav tulemus ei oleks vaid üks kenade kaantega dokument niigi juba ametnike paberiküllasel töölaual. *Elanike ja maaomanike tahte kajastumine planeeringus ongi see, mis tagab planeeringu hilisema toimivuse ning annab planeeringule väärtuse.*

Üks olulisemaid asju, mida planeeringu koostamise käigus tuleb silmas pidada on fakt, et vastuvõetud planeering saab olema hiljem aluseks paljudele otsustele, mis mõjutavad ühis-konda veel ka kümne, tihtilugu aga isegi kahekümne, kolme-kümne või koguni saja aasta pärast. Seega peab üldplaneering olema koostatud lähtudes pikaajalisest perspektiivist. Planeeringu koostamise algetapis peab valla-valitsus valla liikmete abiga jõudma lähtekohtadeni, mida ta planeeringuga saavutada soovib. Neid seisukohti ei saa koostada ja välja mõelda valla poolt palgatud konsultant üksi. Küll võib konsultandi või konsultantfirma abi kasutada seisukohtade lõplikul formeerimisel ja planeeringus sobival kujul kajastamisel.

Lähtekohtade aluseks tuleks võtta vallas juba eksisteerivad arengukavad ja programmid, nende puudumisel või aegumisel aga need esmalt koostada või ajakohastada. Üldplaneeringu ja arengukava (Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse järgi) vahe seisneb selles, et planeering koostatakse pikemat aja-vahemikku silmas pidades (20 aastat) kui arengukava, mis

koostatakse vaid üheks omavalitsuse valitsemisperioodiks (3 aastat).

Planeeringu koostamisel peaks seega meele pidama, et keskkond, milles me elame, on tundlik meie enda tehtud vigade suhtes. Viimased ei pruugi alati avalduda aasta või paariga, küll aga saada tõsisteks probleemideks meie lastele. Valla ning linna elanikel lasub kohustus tulla välja oma seisu-kohtadega, kui valla või linna volikogu otsustes nähakse midagi, mis elaniku kodukoha tulevikku ohustada võib. "Planeerimis- ja ehitusseaduse" üheks eesmärgiks ongi halbade otsuste vastuvõtmise vältimine.

Meie elukeskkonna ressursside - maa- ja vee-keskkonna ning loodusvarade pikaajaline säästlik kasutamine, lähtudes ökoloogilisest tasakaalust, majanduslikest-, sotsiaalsetest ning ühiskondlik-ökonoomilistest teguritest ongi üldplaneeringu peamine eesmärk.

Kehtestatud üldplaneering on aluseks juba edasistele detail-planeeringutele ja maakorraldusele hajaasustuses. Üldplaneering peab kajastama ka detailplaneeringute koostamise järjestust ning majanduslikke võimalusi üldplaneeringu ellu viimiseks. Toimiv üldplaneering peaks olema aluseks kogu valla edasisele arengule. Sellest kinnipidamine edasiste otsuste langetamisel kõigis eluvaldkondades näitab valla- või linnavalitsuse sõnapidamisvõimet ning ühtlasi ka valla või linna poliitikute järjekindlust kogu valla või linna elanike ühiste eesmärkide saavutamisel.

DETAILPLANEERING

Detailplaneering on planeering, mis koostatakse valla või linna territooriumi väiksema osa kohta ja mis on ühtlasi lähiaastatel ehitustegevuse aluseks.

Detailplaneeringuga määratletakse planeeritava ala kruntideks jaotamine, krundi ehitusõigus, tänavate maa-alad, liiklus-korralduse põhimõtted jne. vastavalt "Planeerimis- ja ehitusseaduse" § 9 lõige 2-le. *Detailplaneeringuid koostatakse eelkõige konkreetse ehitussoovi realiseerimiseks* (ilma detail-plaanita ei saa seada krundile ehitusõigust detailplaneerimis-

kohustusega aladel) ja saavutamaks üldplaneeringuga kavandatu elluviimist või muutmist.

Kehtestatud detailplaneering on seega aluseks ehitise projekteerimisele, uute kinnistute moodustamisele ja olemas-olevate kinnistute piiride muutmisele tiheasustuses ning detailplaneerimise kohustusega aladele hajaasustuses.

PLANEERINGU VASTUVÕTMINE JA KEHTESTAMINE

Planeeringu koostamisele järgneb selle vastuvõtmine kohaliku omavalitsuse poolt. Vastuvõtmise järel on kohalikul oma-valitsusel kohustus panna planeering avalikule väljapanekule. Selle käigus (üldplaneeringul 4 nädalat ja detailplaneeringul 2 nädalat) on kõigil valla/linna elanikel ja vallas/linnas kinnisvara omavalisel isikul õigus planeerimisettepanekuga tutvuda ning esitada parandusi ja täiendusi ning vaidlustada planeeringut. Kirjalikult hiljemalt väljapaneku lõpuks laekunud ettepanekutele peab omavalitsus vastama nelja nädala jooksul peale avaliku väljapaneku lõppu. Isikud, kes hiljemalt avaliku väljapaneku lõpuks pole suutnud oma seisukohti kas hooletuse või huvi puudumise tõttu lähetada, kaotavad õiguse planeeringu hilisematele vaidlustamisele.

Avalikule väljapanekule järgneb planeeringu protsessis avalik arutelu ja juhul kui planeerimisettepanekusse olulisi muudatusi ei tehta, planeeringu kehtestamine kohaliku omavalitsuse poolt. Suuremate paranduste ning täienduste sisseviimisel peab aga toimuma uus avalik väljapanek.

Järelevalvet üld- ja detailplaneeringute üle teostab maakonna-valitsus. Järelevalve teostaja annab oma heakskiidu planeeringule pärast järelevalve teostaja pädevusse kuuluvate nõuete (§ 22 lõige 2) täitmist ja avalik-õiguslike isikute vaheliste vaidluste lahendamist seadusega ettenähtud korras (§ 22 lõige 5).

Kehtestatud planeering mõjutab maale sihtotstarbe määramise läbi maa hinda. Reeglina dikteerib krundi suurem ehitus-õigus (kehtestatakse detailplaaniga) ka suurema maa hinna.

Siiski ei lahenda ka parim planeering automaatselt kõiki valla või linna probleeme. Perioodiliselt täiendatud (vähemalt 3-aastase perioodi tagant) ja vastavalt elu kulgemisele korrigeeritud üldplaneering on aga muutuv asukeskkonnas aluseks valla või linna hoidmisel soovitud arengu teel.

Kaur Lass

arhitekt-planeerija

AS Entec tel. 2-6466 570

Teadeanne toimetulekutoetuse taotlejaile.

Ajavahemikul 21.- 30. aprillini on võimalik töötajatel ja mittetöötavatel toimetulekutoetuse taotlejatel osa võtta aläviku heakorrasustöödest. Toetuse arvestamisel kehtib eelmises vallalehes avaldatud kord, kus iga 10 päevast vähem töötatud päev vähendab arvestatud summat 46.- krooni võrra.

Tööde paremaks organiseerimiseks on vajalik registreeruda valla sotsiaaltöötaja juures enne 20.-ndat kuupäeva.

Ootan puuetega inimestelt ja lasterikastelt peredelt avaldusi telefoni kasutamise toetuse saamiseks.

On kasutada veel 50 % sõidusoodustuse raha ühistranspordis II grupi invaliididele. Vastavad blanketid saab vallast.

Maire Blasen

Sotsiaaltöötaja

TÕSTAMAA PÄÄSTEAMET tuletab meelde, et vastavalt Tõstamaa valla avaliku korra eeskirjadele ja ohutusnõuetele on kulu põletamine Tõstamaa valla teritöörumil keelatud. Suuremad prahi põletamised ja muud tule tegemised on vajalik kooskõlastada Tõstamaa Tuletõrje- ja Päästeametiga. Tule tegemine võib toimuda ainult valve juuresolekul. Keelu eirajatele määratakse vastavalt Haldusõigusrikkumiste seadustikule rahaträhv kuni 50 päevapalga ulatuses.

Vanarahva tarkus

Jüripäeval ei tohtinud ka tuld üles võtta, muidu on metsloomadel väga tulised hambad loomade murdmiseks.

(Tõstamaa)

Teadmiseks erametsaomanikele

Kui varem sai erametsaomanik või õigusvastaselt võõrandatud maa tagastamise õigustatud subjekt metsa raieks vajalikud dokumendid ja tarviliku informatsiooni riigimetskonnast, siis alates käesolevast aastast on kord muutunud. Praegu on Riigi Metsaametis käsil metsamajanduse süsteemi üks suuremaid reformimisi. Seoses sellega töötavad alates 1.jaanuarist k.a. maakondade metsaametites konkursi alusel tööle võetud erametsanduse konsultandid, kelle kohustuseks on erametsaomanike ja õigusvastaselt võõrandatud metsamaa tagastamise õigustatud subjektide nõustamine ning õigusvastaselt võõrandatud maal elavate raiete korraldamine ja vastava dokumentatsiooni vormistamine, samuti riikliku järelevalve teostamine raie eeskirjadest kinnipidamise üle. Pärnumaa on jaotatud 6 konsultandi tööpiirkonnaks.

Riigi Metsaameti peadirektori käskkirjaga nr.11, 29.02.1996.a. kinnitati juhend metsa raiumiseks era- ja õigusvastaselt võõrandatud maal. Käesoleva aasta 11. veebruari EV Presidendi otsus nr.81 §18 toob mõned täiendused siia juurde.

Erametsaomanikke võib rühmitada järgmiselt:

1. ERAMETSA TÄIEÕIGUSLIK OMANIK on see, kelle maad on kantud kinnistusraamatusse ja kelle metsade kohta on olemas kinnistatud ja kehtiv metsamajandamiskava. Tema võib metsa raiuda vastavalt metsamajandamiskavale. Vähemalt 2 nädalat enne raiet on vaja vormistada METSATEATIS ja see kinnitada konsultandi juures.

2.ÕIGUSVASTASELT TAGASTATUD MAA TAGASTAMISE ÕIGUSTATUD SUBJEKT, kellele on kohaliku omavalitsuse täitevorgani korraldusega tagastatud maa, mis on aga kinnistusraamatusse kandmata. Temal on õigus tasuta teha hooldusraiet ja raiuda piirisihte, keelatud on metsa lõppraie. Enne raiet on vaja puud ette märkida ja vormistada RAIELUBA. Tasuda tuleb tal aga käibemaks arvestusliku kännuraha pealt. Käibemaksukohuslastele makstakse aasta lõppedes käibemaks tagasi. Selleks on vaja mets hinnata.

3. ENSV TALUSEADUSE ALUSEL MAAKASUTUSE ÕIGUSE SAANUD TALUPIDAJA, kes kuni kohaliku omavalitsuse korralduseni maa õigustatud subjektidele mittetagastamise ja kompenseerimise kohta kasutab seda maad. Nendel maaadel on peatatud kõik raided välja arvatud sanitaar-lageraie, mida saab vastavalt vajadusele teha vaid metsakaitseteenistuse otsuse alusel. Enne raiet on vaja mets eraldada ja hinnata, maksta selle hinnakirjajärgne hind ning vormistada RAIELUBA.

4. MAAKASUTAJA ÕIGUSVASTASELT VÕÕRANDATUD MAAL, millele ei ole esitatud tagastamise või asendamise taotlust kuni maa erastami-

se ostu-müügilepingu sõlmimiseni ja ÕIGUSVASTASELT VÕÕRANDATUD MAA TAGASTAMISE ÕIGUSTATUD SUBJEKT talle tagastataval maal kohaliku komisjoni otsuse alusel. Neil on metsa lõpp- ja valikraid peatatud. Lubatud on sanitaarraie vastavalt vajadusele. Raiutav mets tuleb ette märkida, tasuda hinnakirjajärgne hind ja vormistada RAIELUBA.

Peale selle on veel maade OSTUEESÕIGUSEGA ERASTAMISE ÕIGUSTATUD SUBJEKT, kes võib raiuda piirisihte ja teha hooldusraiet tasuta, kui tal on olemas valla otsus ja piiriprotokoll. Tasuda tuleb käibemaks arvestusliku kännuraha pealt.

Need isikud, kellel on õigus tasuta raieks, peavad ise kandma metsa kluppimise (ettemärgkimise) kulud. Vaja on RAIELUBA.

Veel mõned selgitused.

Maade väljamõõtmiseks visiiride sisseraiumisel raie luba vaja ei ole. Visiir ja piirisiht on kaks iseasja. Visiir võib olla kuni 1m lai ja on vaja, et oleks läbinähtav. Piirisiht on piirirajatis (AÕS §15p1). Piirisihi maksimaalne laius on kuni 2m ühe katastriüksuse poolel. Piirisihtide rajamine on keelatud parkides, haljasaladel, istandikes ja hoiumetsades.

Harvendusraie tegemisel ei tohi puistu rinnaspindala, puude arvu hektaril ega täiust viia madalamale keskkonnaministri poolt kinnitatud hooldusraiete eeskirjadega kehtestatud normatiividest. Sanitaarraiega tohib raiuda ainult puid, mis vastavad hooldusraiete eeskirjadega määratud tingimustele.

Ümarmetsamaterjalide veol väljaspool oma kinnistu piire on vajalik METSAMATERJALI VEOSELEHT. Veoselehe väljastamise aluseks on raie luba, metsateatis või metsamaterjali ostu-müügi leping.

Kõigis erametsandust puudutavates küsimustes võib pöörduda erametsanduse konsultandi poole. Vastuvõtuaeg alates aprillikuust on Tõstamaa vallavalitsuses igal esmaspäeval kell 9.00-14.00

Raimo Soomre

Audru - Tõstamaa - Varbla - Kihnu piirkonna erametsanduse konsultant

Kena mets - kas pole?

Puujalaga mehest ja muust ka

Sajandialguses tehtud Kastna küla Tootsi talu perepilt. Endise koolitalu aias istuvad puujalaga peremees Jakob Seiman, naine Mari ja tütar Liina (abiellus Jaan Klaasiga). Seisavad pojad Jakob ja Juhan ning tütred Mari ja Ann (abiellus Mart Karjeliga).

Jakob Seiman sündis 155 aastat tagasi. Vana kalendri järgi 12. aprillil 1842. Ta oli aastakümneid Kastna luterlik koolmeister. Oleks kauemgi olnud, aga 1891. aastal pandi kool kinni. Ja täiesti tänapäevasel põhjusel - õpilasi oli vähe. Sada aastat tagasi iibemuresid ei olnud: peres ikka 6 kuni 12 last, aga luteri- ja õigeusuliste lapsed ei mahtunud ühte koolituppa. Isegi lapsed ütlesid: "Näe, veneusulised!" Ja teised vastu: "Va luteruse usk!" Jakob Seiman oli hinnatud koolmeister. Martin Tammeniit (1907 - 1988, Valve Randmäe isa), kelle vanemad õppisid Tootsi koolis, on oma mõnusates mälestustes kirja pannud: "Mind paneb imestama, kuidas kolme talvega suudeti lastele nii palju õpetada. Näiteks minu vanemad: lugesid soravalt, kirjutasid vigadeta,

ükskordüks oli peas, liitmist, lahutamist, jagamist ja korrutamist oskasid õigesti lahendada. Maateadus: rahvad ja riigid, pealinnad, sadamalinnad, suuremad jõed ja kõrgemad mäed, kõigist olid teadlikud. Usuõpetus, käsud ja palved olid peas. Kirjutamiseks oli tahvel ja krihvel. Koolitükke õpiti peerutule valgel."

Peale kooli sulgemist hakkas koolmeister talupidajaks. Kivile augu kaevamisel vajus kivi paremale jalale ja lõmastas selle. Jakob Seiman suri 1. mail 1917 ja puhkab Tõstamaa surnuaial.

Noorem poeg Juhan sai õpetaja kutse Sindi pedagoogilises klassis 1898, oli õpetaja Võlla valla Easalu ja Seli valla Massu koolis. Ta oli Seli Kirjanduse Ringkonna peamisi asutajaid 1908. aastal. Tõstamaa kõsterkooliõpetajaks tuli Juhan Seiman 1912 ja töötas siin aastani

1935. Siis läks Koonga algkooli juhatajaks ja oli selles ametis 1955. aastani. Ka kolmas põlv on truuks jäänud õpetajaametile. Juhan Seiman-Saluvee tütar Ellen on õppejõud põllumajandusülikoolis. Tootsi vana Jaagup oli Tõstamaa kihelkonna elu-olu esimene kirjanaja. Kirjandusmuuseumis on tema vastused 1875. aasta küsitlusele, mida tuntakse "Tõstamaa kihelkonna kirjeldusena." Kirja on pandud Kastna valla (Kastna oli iseseisev vald 1893. aastani) kõik talud, nurmed,

väljad, heinamaad, mäed ja jõed. Ei tea me tänapäeval, kus olid Ristialused, Mustametsa, Nabassilla väljad või Kurgemaa ja Karu heinamaa või Suuri mägi. Jakob Seimani kirja pandust saame teada, et klaasaknad pandi ette 1825. Esimesed olid Viidaka ja Kiisa talu. Esimene korsten tehti 1856 Madise talus, esimesed rautatud rattad Meelukal ja Madisel ning esimese rautatud ree tegi Maruga Pecter 1844. Kartuleid hakati põllule panema 1845. Naisemehest sulase aastapalk rahale rehkendatult oli 100 rubla. Poissmehel 5 rubla vähem. Tüdruk sai 50 rubla. 122 aastat tagasi olid Kastna vallas 8 talul õunapuud ja ühel "mesipuu aed".

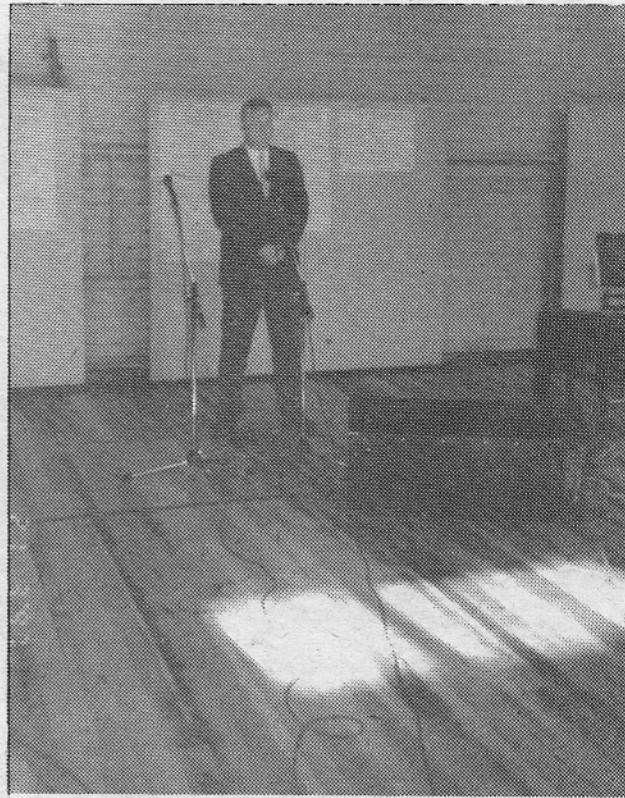
Andrei Udu

Muusika meid seob.

Märtsi lõpul sai teoks esimene Tõstamaa valla laste lauluvõistlus. Laste laulukonkurss on olnud pikka aega traditsiooniks Tõstamaa Keskkoolis ja eelmisel aastal tekkis mõte, et miks mitte korraldada selline tore üritus kõigile valla lastele.

Seda, et laulusõpru meie kandis palju on kinnitas ka 21. märtsil seltsimajja kogunenud suur rahvahulk. Laululapsi oli kohale tulnud Pootsist, Tõhelast, Tõstamaa lasteaiast ja keskkoolist - kokku 35. Võistlustest osavõtjaid tervitas vallavanem Toomas Rõhu. Sel päeval sai kuulata palju kaunist laulu ja vahelduseks kaeda vahvaid tantsu- ja folkloorikavasid. Loomulikult oli kõigi laste laulu ilus kuulda, aga züri pidi otsuse tegema. Võitjad selgitati neljas vanuserühmas: 5.-7.a. I koht Marja Kütt, II koht Marit Karotamm, III koht Leana Langus. Lapsed käivad Tõstamaa lasteaias ja nende lauluõpetajaks on Tiit Raavik.

8.-10.a. I koht Sigrid Soonsein Tõstamaa Keskkool, õpetaja Maimu Juhkam, II koht Kristjan Rosko Tõhela algkool, õpetaja Tiia Schär, III koht Siiri Rätsep Pootsi Põhikool, õpetaja Heli Kvell. 11.-13.a. I koht Andra Vaaks, II koht Eege Laansoo, III koht Greta Pukk. Tüdrukud õpivad Tõstamaa Keskkoolis lauluõpetaja Viivi Karlepi käe all. Selles vanuserühmas oli valiku tegemine raskeim lauljate ühtlaselt tugeva taseme tõttu. 14.-17. aastaste vanuserühmas tekitas elevust noormeeste arvukas osavõtt. I koht Martin Vallimäe, II koht Ivar Salk, III koht Kaido Martson, kes võitis ka publiku südame. Noorte meeste lauluõpetajaks

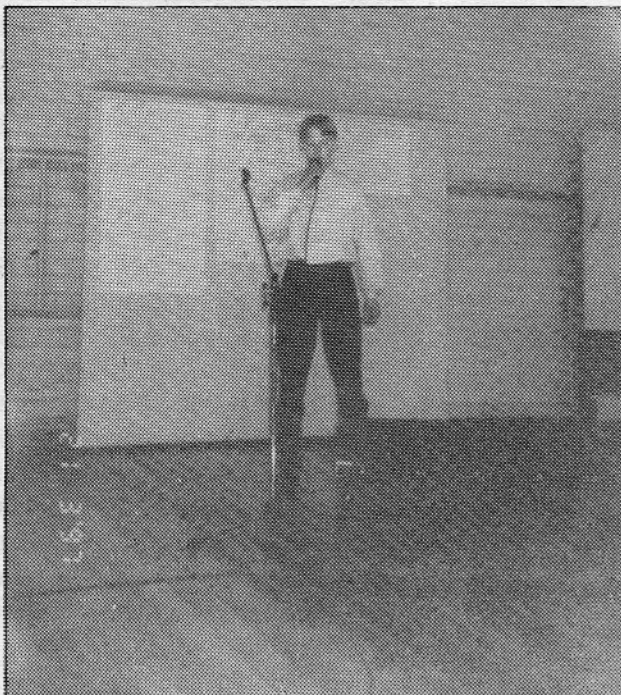
Vallavanem traditsioonile alust panemas.

on Viivi Karlep.

See oli ilus kevadine konkurss - ja laulsimegi lume lahti! Loodame, et see saab traditsiooniks.

Ene Lehtsalu

Tõstamaa Seltsimaja juhataja.

Martin Vallimäe - vanema vanuseastne võitja.

Mul meeles veel...publiku lemmik Kaido Martson.

80 aastat Tõhela raamatukogu.

Noorsooseltsi liikmed Pärnu laulupeol 1929. aastal.

3. aprillil 1917 aastal kogunesid Tõhela kandi ärksama vaimuga inimesed tolleaegsesse Tõhela koolimajja ja asutasid Tõhela Noorsooseltsi. Seltsi eesmärk oli põhikirja järel järgmine: "Seltsi otstarbeks on rahva huvi äratamine teaduse ja kunsti vastu, vabariiduslike isetegevusele õhutamine, hariduse levitamine, majanduselu edendamine, rahva vaimlise ja kehalise kasvatuses hoolitsemine ja oma liigete igakülgne arendamine. "Selleks nägi põhikiri ette muude ettevõtmiste kõrval ka raamatukogu avamise.

Et panna alus Noorsooseltsi majanduslikule küljele ja saada raha raamatute ostmiseks, pandi asutamiskoosolekul toime korjandus. Laekus 92 rbl. 14. kop. Kellel raha nappis, see tõi kodust mõne raamatu avatavale raamatukogule. Raamatukogu oli avatud pühapäeviti koolimaja teisel korrusel. Raamatuid andsid välja seltsi liikmed nimekirja järgi. Raamatute

laenutamine oli seltsi liikmetele tasuta, mitteliikmed maksid väikese tasu.

1920. aastast on säilinud andmed raamatukogu kohta:

"Seltsi raamatukogus on nimestiku järel 262 raamatut. Nendest on praegu kogus 177, väljas lugeda 45, aga 40 jäljeta kadunud. Nii suur raamatute kadu on olnud järgmistel põhjustel: 1918. aasta sügisel, kui kohalised kooliõpetajad, kelle valve all raamatukogu seisis, Pärnus kursustel olid, asetati koolimajasse kõhutõbiste barakk ja arsti personaal on omavoliliselt raamatuid andnud haigetele lugemiseks, mispärast need raamatud, mis haigete käes lugeda olid, ärapõletud said. Teiseks on kõik raamatud köitmatult ostetud, mispärast mõned raamatud nii katkenud on, et neist veel mõned üksikud lehed on järele jäänud. Seltsile on inventaari muretsenud: 1 suur laud, 1 suur riul raamatute jaoks, 2 pikka pinki ja 5 kõlblikku taburetti. Ot-

sustatakse raamatud lasta ära kōita, olgu linnas ehk maal, kui saab kōite 20 margaga, aga kōitmatult raamatuid mitte enam välja lugeda anda. "Ja kōitmi sele saadetigi 98 raamatut, paar aastat hiljem 74 raamatut.

Et pikkadel talveõhtudel pakkuda seltsi liikmetele hariduslikku ajaviidet, teeb Karp Noppel ettelugemisi emakeele grammatikast, Jaan Noppel laulmise teooriast, Jakob Pärdisaak karjakasvatusest.

1925. aasta lõpul tõusis päevakorda Noorsooseltsi raamatukogu võtmine avalike raamatukogude võrku. Selle otsustamiseks kutsuti kokku seltsi erakorraline üldkoosolek. Pärnu Maakonna Koolivalitsusele antakse jaatav vastus. Ja 1926. aasta 4. veebruaril anti Noorsooseltsi raamatukogu raamatud üle avalikule raamatukogule. Sellest ajast alates on raamatukogul palgaline juhataja, varem sai palka ainult koristaja. Esimeseks juhatajaks sai Martha Tolli. Selts valis omalt poolt raamatukogu toimkonna ja lubas ka edaspidi toetada raamatute ostmisel. Raamatukogu asus väga kitsastes tingimustes, kuna neid ruume kasutas ka kool. 1930. aastal üüriti kirikumajas tühja seisev tuba, selts ostis vajamineva mööbli. Nii jätkus raamatukogu tegevus aastast aastasse. Noorsooselt maksis ruumi üüri, andis raha raamatute ostmi (järg lk. 9.)

seks, kindlustas raamatukogu.

1935. aastal peeti "...raamatuaasta päeva aktus. Raamatute tähtsusest kõneleb

Maakoolivalitsuse raamatuaasta korradaja härra Kilgas. Raamatuaasta külastajaid on rohkesti, kuid raamatuid ostetakse võrdlemisi vähe. Koha pääl on Noorsooseltsil avalik raamatukogu ja säält ümbruskond saab uuemad teosed. Sellega võib ja peab arvestama raamatute ostu vähesust."

Üsna pea kerkis Noorsooseltsi ette vajadus oma maja järele. Raha saamiseks korraldati peoõhtuid, korjandusi, näitemüüke. Raskusi oli projekti kinnitamisega, kuid 1936.

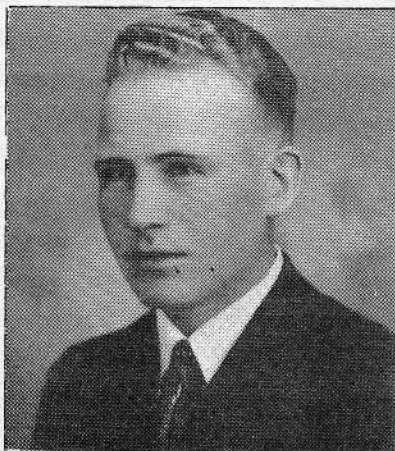

Aleksander Koppel juhataja aastatel 1929 - 1935.

aastal läks see siiski korda. Seltsimaja teisel korrusel olid ette nähtud ka ruumid raamatukogule. Aga ajaloo tuuled ja tormid tulid ja tegid oma töö ning seltsimaja jäigi ehitamata.

Sõjaaastad möödusid ilma suuremate muutusteta. 1945. aasta alguseks oli raamatukogus 1650 raamatut, neist nõukogudeaegset kirjandust 100 eks.

Väga laastav oli raamatukogule 1949. aasta, mil kõrvaldati fondist 708 raamatut. Neist 192 jäi küüditamise tõttu tagasi toomata, kuid ülejäänuid ei pidanud nõukogude võim

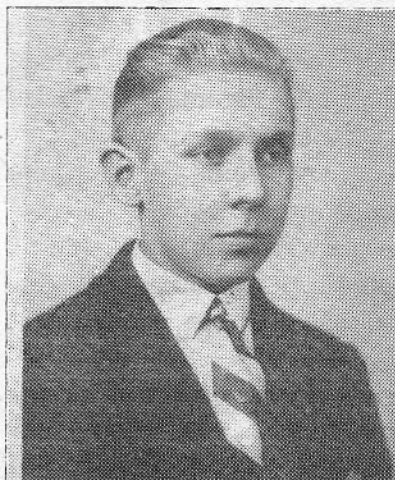
Vello Madise (Andrei Madisson) juhataja aastatel 1935 - 1940..

poliitiliselt õigeks. Kõrvaldati kõigi pagulusse läinud kirjanike teosed, aga ka palju muud, isegi maailmakirjanduse klassikat.

1959. aastal kolis raamatukogu oma praegusesse asupaika. See on sama ruum, milles alustas raamatukogu 1917. aastal, olles jõudnud vahepeal olla kolmes erinevas kohas. Raamatukogul on olnud kokku 10 juhatajat. 80 aasta tegevus on kajastatud kahes kroonikaraamatus.

Praegu on raamatufondis üle 6000 raamatut, tellitud on 16 ajakirja. Ja lugejaid nendele on jätkunud. Nii suurt huvi raamatu ja raamatukogu vastu, kui praegu, ei ole varasematel aastatel olnud.

Seni, kuni koduaknais tuld ja kui

Arnold Vilgats juhataja aastatel 1940 - 1944.

seal loetakse raamatut, kestame veel.

Sihvi Rand

Tõhela raamatukogu juhataja

Algklasside päev

Tõstamaal.

4. aprillil kogunesid ümbruskonna algkoolide õpilased Tõstamaa Seltsimajja. Juba neljandat korda toimus algklasside päev.

Kohale tulid lapsed Lindilt, Pootsist, Tõhela, Varblast ja Tõstamaalt. Osavõtjaid oli peaaegu 170.

Päev algas seltskondlike mängudega. Järgnes väike kontsert. Ja siis asusid võistlustulle arvutajad, eesti keele tundjad, ilukirja kirjutajad ja etlejad.

Tasavägisel "pähtlite" puremises IV klasside õpilastele saavutasid paremaid tulemusi: I koht Alar Karjel Tõstamaa Kk, II koht Elis Leetmaa Tõstamaa Kk, III koht Mari Vahtre Varbla Pk. Kaunimad käekirjad II klasside õpilastest olid: I koht Erge Saare Tõstamaa Kk, II koht Lylia Sutt Varbla Pk, III koht Raili Männamäe Tõstamaa Kk. Eesti keelt tundsid kõige paremini Varbla Põhikooli õpilased: Andrus Ausmeel, Ilja Maljutenko, Valdo Põldaru. Neile järgnes Tõstamaa Kk I võistkond: Liina Pirs, Liisa Pert, Grete Adler. Kolmandaks jäi Lindi Pk II võistkond: Madli Soovik, Kati Ojasaar, Heleni Mustonen. I klasside õpilased lugesid luuletusi. Tublimad olid: I koht Tõnu Reinfeldt Tõstamaa Kk, II koht Siim Rohtväli Varbla Pk, III koht Siim Heindla Tõstamaa Kk.

4H lapsed organiseerisid spordivõistlusi. Õpetajad said omavahel kohvilauas kogemusi vahetada. Lepiti kokku, et järgmisel aastal kohtume kõik Varbla Põhikoolis. See tore päev andis lastele võimaluse kohtuda oma eakaaslastega teistest koolidest ja jääb kauaks meelde

Õie Raist

Tõhela Algkooli juhataja

Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport, Sport,

VÖRKPAALL

° Varbla värskelt remonditud saalis toimus Vabariigi aastapäeva tähistamiseks võrkpalliturniir. Naistest tuli võitjaks Tõstamaa võistkond koosseisus Moonika Adler, Kristiina Lepik, Ivelin Midri, Raidi Rand, Lagle Adler ja Evelyn Liländer.

Tõstamaa meeskond Janek Jaan-soo, Alo Adler, Ago Adler, Toomas Rõhu, Moonika Adler ja Kaupo Põltsam sai viie meeskonna hulgas kolmanda koha.

° Vabariiklikul Eesti Koolispor-di Liidu võrkpalliturniiril esine-sid teises liigas hästi Tõstamaa tüdrukud. Nii 8.-9. klasside võistkond kui 10.-12 klassi võistkond pääsesid finaali. 8.-9. klasside võistkond Cätlin Strandberg, Ave Martson, Raidi Rand, Evelyn Vahemäe, Kätlin Kask ja Örne Rivimets võitis alagrupiturniiril Põltsamaal Tootsi Põhikooli ja Kärkla Kes-kkooli 2:0 ja Põltsamaa ÜG 2:1, 1:2 jäädgi alla Viimsi Kes-kkoolile.

Alagrupis saavutatud teine koht viis edasi finaali Elvasse, kus võideti Tootsit, Viimsit, Võrut, kaotus tuli vastu võtta Elva Gümnaasiumilt ja Valga Vene Gümnaasiumilt. Seega kuulusid Tõstamaa tüdrukutele pronksmedalid.

10.-12. klasside võistkond Eve-lyn Liländer, Herje Vahemäe, Mari-Liis Pihlak, Cätlin Strand-berg, Ave Martson, Raidi Rand ja Kristi Tammela pääses samuti alagrupist edasi. Finaaltturniiril Kundas tuli leppida neljanda kohaga.

SUUSATAMINE

° Vaatamata lühikesevõitu tal-vele jõuti pidada mitmed suusa-

võistlused, kus osalesid ka Tõs-tamaa suusatajad.

Pärnumaa Koolispor-di Liidu suusavõistlustel oli väljas ka Tõstamaa kooli esiondu. Indivi-duaalselt tuli maakonna meis-triks A vkl. Deivid Väära, II ko-ha sai B vkl. Raido Valgeväli ja III koha A vkl. Hardo Vahemäe. Teatesuusatamises tulid meis-triteks A vkl. I võistkond Hardo Vahemäe, Argo Kaelep ja Dei-vid Väära, II koha saavutasid B vkl. noormehed Raido Valgevä-li, Martin Vallimäe ja Alo Adler ning kolmanda koha C vkl. tüd-rukud Ave Vene, Gerli Losseva ja Maarja Lühiste ning A vkl. II võistkond Andres Sahtel, Ardo Kaär ja Kaido Martson.

° Tõsiselt harjutavad suusata-mist Eeri Tammiku suusagrupis, kes muide on ka Eesti ühe pa-rima suusataja Andrus Veerpalu treener, kaks Tõstamaa noor-meest, Viljo Lühiste ja Deivid Väära. Nüüd on hooaeg lõppe-nud ja võib teha väikese tagasi-vaate.

Viljo saavutas detsembris Kääri-kul 10 km vabatenikas juuniori-de hulgas II koha. Kahjuks tabas teda aasta algul haigus, mistõttu tuli mitmetest tähtsatest võist-lustest eemale jääda. Jaanuari lõpus tuli Pärnumaa talimän-gudelt meeste 10 km I koht Veebruaris võitis Viljo Jõulu-mäe 30 km suusasõidu. "Koviro" auhinnavõistlustel, kus kohal oli kogu Eesti meessuusatajate pa-remik, tuli 10 km vabatehnikas 12. koht

Deivid esines väga hästi hooaja eelsetel suusatajate jooksvõist-lustel. Suverulli võistlustel oli ta noorte 6 km distantsil 3. , samuti tuli 3. koht "Visu sügise" võist-

luselt. Jaanuaris tuli Deivid Pär-numaa meistriks A vkl. 10 ja 5 km. Eesti arvestuses jäi pari-maks tulemuseks noorte meist-rivõistlustel Käärikul saavutatud 10. koht 10 km vabatehnikas.

Tõsise harjutamisega on noor-mehed jõudnud tasemele, kust Eesti tipp juba paistab. Sinna jõudmiseks on vaja suurt taht-mist, tõsist tööd ja ka rahalisi vahendeid Kuid elus on kõik võimalik.

TÄHELEPANU, START

Eesti Koolispor-di Liidu algklas-side võistlussarjast "Tähelepanu, start" võttis Tõstamaa kool sel aastal osa viiendat korda. Pare-mad tulemused on eelmise aasta II ja ülemöödunud aasta III koht. Sel aastal jaanuaris, veebruaris ja märtsis toimunud alagrupi-võistlustel saavutatud võidud viisid edasi poolfinaali, kus 16 osalejast pääses edasi finaali 4. Viies teatevõistluses saavutatud tulemused jätsid meie kooli 5. , finaali pääs jäi 2 punkti kaugu-sele.

KORVPALL

Märtsikuus toimus traditsiooni-line Tõstamaa korvpalliturniir. Osales neli meeskonda ja peeti 11 täispikka enamuses üsna ta-savägist mängu. Üllatslikult ei suutnud võistkonda välja panna keskkooli noormehed, põhjuseks ilmselt muud huvid ja arusaam, et oma kool on viimane, kelle eest tasub võistelda.

Põhiturniiril kogus Tõstamaa 3 , Täring 2 ja Tõhela 1 võidu, Pootseli mäng muutus küll jäerjast paremaks kuid võitu siiski ei saadud.

Finaalmängud peeti 2 võiduni. 1.-2. koha selgitamiseks Tõsta-maa ja Täringu vahel läks vaja

kolme mängu. Esimese mängu võitis Täring 51:48, teise Tõstamaa 49:45. Kolmandas mängus väsis üllatuslikult noorem Tõstamaa võistkond, maksvusele pääses Täringu mängijate suurem kogemus ja nii tuli ootamatult suur 70:35 võit. Võitjad mängisid koosseisus Ando Lomp, Tauri Jurjev, Andres Männikus,

Tarmo Blasen, Enn Martson, Toomas Rõhu ja Jaanus Anderson. Mängudes 3.-4. kohale võitis Tõhela kahel korral Pootselit 67:39, 56:55.

PAARISKORVPALL

Kellel jäi jaksu suurest korvpalliturniirist üle, said osaleda 29. märtsil toimunud paarismängu-

turniiril. I koha võitsid Tomek Jaansoo- Andres Männikus, järgnesid Ainar Rohelpuu- Deivid Väara, Tarmo Blasen- Algis Kiinvald, Riho Jurjev- Virgo Laansoo ja Janek Jaansoo- Meelis Fedulajev.

Toomas Rõhu

Mõtelge tänavate valgustamisele, kuid eelkõige valmu valgustamisele

V. Hugo (1802-1885), prantsuse kirjanik.

Tõstamaa raamatukogu kaasabil valgustab oma vaimu umbes 900 inimest. Enamus raamatukogu külastajatest-kasutajatest on korrektsed ja kohusetundlikud. Nende jaoks on enesestmõistetav raamatu hoolikas hoidmine selle kasutusaja ja esteetilise väljanägemise pikendamiseks. Teame, et raamat on kallis, aga tema trükitehniline kvaliteet paraku ei ole alati nii kõrge kui hind. Seda enam tuleb teda hoida, sest praeguste võimaluste juures saab raamatukogu endale lubada vaid ühe eksemplari ilmuvatest raamatutest ("ennevanasti" 3-5 eksemplari). Ametlik aeg raamatu enese käes hoidmiseks on 3 nädalat (21 päeva). Loomulikult on palju neid lugejaid, kes ei vaja nii pikka aega ja raamat liigub kiiremini järgmise soovijani. On spetsiifilisemaid raamatuid, mida lugeja vajab kauem kui 3 nädalat. Sellisel juhul on võimalik aega pikendada (ka telefoni teel), seda korrektsed lugejad ka teevad. Ajakirjad, mida me praegu veel ka koju laenutame, peaksid loomulikult kiiremini liikuma kui eelpool nimetatud täht-aeg.

Tõstamaa raamatukogu kasutamine on seni veel tasuta. Raamatukogu eeskirjad näevad aga ette,

et tähtjaks tagastamata raamatu puhul tuleb laenutajal tasuda iga üleläänud päeva eest 20 senti ühe raamatu pealt. (Laste võlgnevused tasuvad vanemad). Sellest nõudest hakkame rangelt kinni pidama alates 15. maist.

Nüüd südamest tulev pöördumine nende inimeste poole, kelle käes on Tõstamaa raamatukogu raamatuid, aga kellel tee raamatukokku on mingil põhjusel ununenud. Vaadake järgi oma raamaturiil (raamatukogu raamatul on ju märgistus sees) ja tooge, palun, ära raamatukogule kuuluvad raamatud. Olgu need siis teie poolt laenutatud või on nad kellegi teise läbi teie kätte sattunud. Just seda raamatut, mis teil kuhugi seisma on ununenud, võib keegi vajada. Aprilli ja maikuu jooksul me nende pealt viivist ei nõua. Kuna postiteenused on kulukad, siis edaspidi (alates juunikuust) hakkame kaua kadunud raamatuid ja nende laenutajaid otsima lehe vahendusel.

Niisiis, tehkem korda oma raamaturiilid ja edaspidi mõelge enne hoolega, kui laenutatud raamatut kellelegi edasi annate. Tee raamatukokku on kõigile avatud. Meie püüame teha omalt poolt parima lugejate paremaks teenindamiseks. Meeldivat koostööd ja kohtumiseni!

Lea Rannik, Tõstamaa raamatukogu juhataja

Ütrivõlglaste seisuga 04.04.97

Katrin Kiisler	2258.70
Leena Pöld	2253.75
Õnne Sireli	7806.40
Anita Trossman	3743.35
Ilme Beštšasnaja	6121.15
Katrin Martson	2673.80
Helgi Heindla	3990.50
Are Miidu	4204.65
Krystina Joao	2636.15
Ille Tetsmann	2911.80
Aino Tisler	3776.05
Ivo Heinvars	3181.15
Marika Somelar	4248.75

Lp. vallakodanik!

Seoses väljakuulutatud üldplaneeringu koostamisega ootavad koostajad ja Tõstamaa vallavalitsus Sinu arvamust selle sisu kohta. Selleks korraldame 24. aprillil avaliku, planeeringut tutvustava päeva, kuhu on oodatud kõik, kel asja vastu huvi - nii kaasa rääkima kui kuulama.

Jälgi edaspidi täpsemat reklaami!

Vallavalitsus

Õnnitleme aprillikuu sünnipäevalapsi!

Olgu Sul alati midagi,
mille üle rõõmu tunda,
olgu Sul alati midagi
mida hoida,
olgu Sul alati midagi
kaotada ja midagi
leida.

Maria Laur	92
Vilhelm Laurits	89
Juulia Laur	89
Bernhard Meriluht	87
Sinaida Rohumäe	86
Jakob Lille	86
Natalia Einsalu	85
Ella Kollo	84
Liidia Paalberg	81
Hilda Pinn	81
Leonilla Lehtla	81
Hillar Prisk	81
Milda Luht	80
Sinaida Rees	79
Maria Käär	79
Ada Reinson	76
Jaan Kütt	76
Helju Tell	75
Linda Estam	75
Jüri Salk	75
Artur Laan	73
Juta Kase	70
Salme Kasela	70
Endel Andrese	70
Edi Tõnismaa	65

Tõstamaa Vallavalitsus kutsub kõiki majaomanikke, korterivaldajaid, talupidajaid, ettevõtteid ja firmasid vaatama kriitilise pilguga üle oma majapidamise ja puhastama oma ümrus prahist, risust ja rämpsust enne kevadpüha (1.mai)

Eestlane on ikka puhtusest lugu pidanud ja püüdnud selle poole, et koduümbrus kaunis välja näeks. Püüame siis seda traditsiooni jätkata ja tugevdada. Tihti ei nõua see erilisi materiaalseid vahendeid vaid pealehakkamist ja kättevõtmist.

Pärast kevadpühi vaadatakse valla teritoorium koos vallalehe tegijatega üle ja järgmises numbris kiidetakse tublimaid ja tuuakse ära ka see, mis silma riivab.

Jõudu ja pealehakkamist!

Kolmapäeval, 30. aprillil
kell 22.00

Tõstamaa Seltsimajas
Volbriöö nõidadepidu
Aasta nõia valimisshov
Mai tule süütamine
Blocksbergi mäel
Tantsuks ans." Puhas
Vuuk"
Pidu hommikuni
Pääse. 30.- nõidadel
tasuda liikmemaks 13.-

Meelejahutaja estraaditeatri
etendus

Kanada onu
Tõstamaa Seltsimajas
Laupäeval, 19. aprillil kell 20.00
Osades: Luule Komissarov
Raimo Aas
Tamara Abel
jt. tuntud estraaditähed
Tantsuks ansambel "Ants & Arne"
Pääse: 25.- lapsed, memmed -
taadid 15.-

Tähelepanu!!!

Järjekordne doonoripäev toimub

10. 04. 1997 kell 11.30 - 13.00

Tõstamaa Seltsimajas

Toimetus

Lea Rannik Tõstamaa Raamatukogu tel.: 96 184

Ene Lehtsalu Tõstamaa Seltsimaja tel.: 96 172